

УДК 614.253:612.887

DOI: 10.22141/2224-0586.5.92.2018.143227

Кобеляцький Ю.Ю., Канчура Т.В., Петрашенко Є.В.
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпро, Україна

Біомедична етика як невіддільна складова світогляду лікаря

Резюме. В даній статті розглянуто вплив біомедичної етики на формування професійного світогляду лікаря-анестезіолога. Висвітлено основні положення біоетики і те, як вони впливають на процес прийняття клінічних рішень, формують відносини рівня «лікар — пацієнт», «лікар — лікар», сприяють постійному самовдосконаленню спеціалістів медичного профілю.

Ключові слова: біомедична етика; професійний світогляд

Щоб бути лікарем, потрібно бути бездоганною людиною, стверджував Данило Самойлович. До лікарів же, які обрали своєю спеціальністю анестезіологію та інтенсивну терапію, завжди висувались підвищені вимоги, як до рівня знань, фізичного та психологічного здоров'я, так і до їх моральних якостей. Лікар-анестезіолог змушений брати на себе відповідальність і приймати рішення, коли пацієнт знаходиться в критичному стані або під час проведення анестезіологічного забезпечення. Це потребує професіоналізму, витримки, низки моральних якостей, невичерпної сили духу.

На сучасному етапі розвитку суспільства вимоги до спеціаліста медичного профілю постійно зростають. Лікар змушений працювати не лише в умовах підвищеної конкуренції та тиску з боку контролюючих органів, а й у час викривлення загальнолюдських цінностей. Все це актуалізує світоглядну і біоетичну складову професійної підготовки лікаря-анестезіолога.

Біомедична етика — розділ загальної етики, що вивчає сукупність моральних норм, принципів, якими керуються медики, працівники всіх сфер діяльності, спрямованої на задоволення потреб суспільства і людини в збереженні та зміцненні здоров'я, а також регуляцію моральних відносин людини до тварин, рослин і екологічному середовищі.

Особистісні якості лікаря:

— моральні: співчуття, доброзичливість, чуйність, ніжність, уважність, терпіння, самовіда-

ність, чесність, скромність, принциповість, почуття власної гідності;

— естетичні: охайність; бездоганний зовнішній вигляд; відсутність шкідливих звичок;

— інтелектуальні: ерудиція, спостережливість, ініціативність, логічність мислення, прагнення до самовдосконалення.

Вимога до медичного фахівця на сучасному етапі: професіоналізм, широкий світогляд, достатній рівень загальної культури, постійне самовдосконалення.

Професійний світогляд лікаря має декілька компонентів:

— пізнавальний (знання);

— ціннісно-нормативний (ідеали та цінності);

— емоційно-вольовий (погляди, переконання, вірування, емоції, воля);

— дієво-практичний (профілактична, діагностична, лікувальна, реабілітаційна, психолого-педагогічна, організаційно-управлінська та науково-дослідна діяльність).

Вище названі складові мають бути об'єднані в рамках цілісного педагогічного комплексу, що сприятиме формуванню професійного світогляду майбутнього лікаря.

Перед проведенням будь-якої маніпуляції лікар повинен прийняти рішення, яке буде ґрунтуватися на фундаментальних засадах біоетики (повага, неупередженість, благодіяння, «не нашкодь», справедливість), нормах права, новітніх клінічних рекомен-

даціях, з урахуванням наявного досвіду, моральних принципів і світоглядних установок.

Не варто недооцінювати важливість партнерських відносин з пацієнтом. У ряді досліджень доведено, що довірливі взаємини з пацієнтом на 50 % забезпечують успіх лікувальних і діагностичних заходів.

У формуванні відносин «лікар — пацієнт» можна виділити такі ключові компоненти:

- індивідуальний підхід;
- інформування пацієнта та його інформована згода;
- збереження лікарської таємниці;
- у відносинах з колегами розумне дотримання принципів колегіальності.

Найскладніше спеціалістам, які знаходяться на самому початку свого професійного шляху. Молодий лікар має витримувати два основних екзамени: випробування успіхом і випробування невдачею. Перше небезпечне самозакоханістю, друге — капітуляцією духу. Стійкість перед цими випробуваннями залежить від особистості лікаря, його ідейних принципів, переконань і моральних ідеалів. Бо важливо не лише майстерно лікувати хвороби, а й уміти проникнути в душевний світ пацієнта. В цьому й виражається найвищий професіоналізм і глибинний гуманізм.

Тому для кожного молодого лікаря важливо ще за часів студентства обрати для себе правильні моральні орієнтири та приклади для наслідування, а також заздалегідь почати формувати клінічне мислення й опановувати мистецтво спілкування з пацієнтами.

Микола Іванович Пирогов наголошував, що бути уважним до думок хворого — складне мистецтво, йому не можна навчитись, якщо не практикувати з ранніх літ. Студенти ДЗ «ДМА МОЗ України» і молоді лікарі-анестезіологи, які працюють у Дніпрі, мають чудову можливість почати своє професійне формування в студентському науковому гуртку, що вже протягом багатьох років функціонує на кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії під керівництвом доктора медичних наук, професора Людмили Василівни Новицької-Усенко.

Людмила Василівна — талановитий лікар, видатний науковець, прекрасний викладач, завжди радо вчить студентів, допомагає їм, як науковий керівник, своїм взірцевим прикладом надихає ніколи не припиняти розвиток, суміщати практичну і наукову діяльність.

Робота гуртка включає декілька напрямків:

- підготовка реферативних праць;
- науково-дослідна діяльність;
- участь у круглих столах, присвячених дискусійним етичним питанням;
- робота в палатних командах, що дає змогу застосовувати отримані знання на практиці;
- обходи у відділеннях реанімації та інтенсивної терапії;
- прикладні майстер-класи та симуляційні тренінги;
- видання тез і наукових статей;

— підготовка до участі у міжвузівських та міжнародних наукових конференціях.

Гуртківці отримують досвід публічних виступів, підготовки наукових праць, друкованих матеріалів, опановують деякі практичні навички, починають формувати клінічне мислення, обирають вектор подальшого розвитку та закладають ціннісні орієнтири.

Поетапний гармонійний розвиток можливий лише за умови збереження зв'язку між поколіннями. Члени студентського наукового товариства виступають з доповідями та проводять майстер-класи для учнів медичного ліцею, відвідують слухачів Університету третього віку. Ці зустрічі надзвичайно корисні для всіх учасників, адже молодь отримує добрий приклад для наслідування, а люди старшого віку — нові знання та розширення світогляду.

Особливо наочно видно значущість етичних аспектів життя і смерті в умовах науково-технічного прогресу, коли істотно зросла влада лікаря над життям і смертю людини в умовах, коли спостерігається згасання духовного життя, зубожіння духу, зниження морально-етичного рівня суспільства. Актуальність цього питання значно зростає, коли хворий знаходиться у непритомному або критичному стані. Необхідно мати справжнє покликання до практичної лікувальної роботи, щоб зберегти душевну рівновагу, незважаючи на буремність життя. Моральний розвиток лікаря допомагає йому виконувати священний обов'язок перед людством.

Анестезіологія і реаніматологія — високоризикова спеціальність, що вимагає від лікаря великої кількості знань, умінь і високих морально-етичних якостей, високого ступеня відповідальності.

Одним зі значущих завдань анестезіолога є встановлення контакту з пацієнтом, зменшення рівня його тривоги, створення довіри до себе. Лікар-анестезіолог повинен бути здатним до вирішення багатьох завдань, нестандартного мислення, вміти швидко приймати рішення в критичних ситуаціях, проявляти не тільки жорсткість у принципових питаннях, а й гнучкість, щоб знайти правильну грань відносин як з колегами, так і з пацієнтом. Формування світоглядних установок повинно бути розпочато ще під час навчання майбутнього лікаря.

У наш час все більшу роль відіграє віра, яка дає надію на те, що глобальна справедливість і доцільність у світі існують. Віра — навіть точніший інструмент, ніж клятва Гіппократа, бо вона не пов'язана з професією, а відображає загальнолюдські моральні цінності.

Висновки

Біомедична етика є невіддільною складовою світогляду лікаря. У роботі лікаря-анестезіолога вона займає особливе місце у зв'язку з підвищеними вимогами до фахівців даної спеціальності. Для успішної роботи анестезіолог повинен мати ґрунтовні знання, відточені практичні вміння, комплекс моральних принципів і переконань, бути взірцем загальнолюдських чеснот.

Знання основ біомедичної етики стимулює лікаря до постійного самовдосконалення, допомагає коректно будувати відносини «лікар — пацієнт» та «лікар — лікар».

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

Список літератури

1. *Деонтологія в медицині: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації / Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н. М. — Харків, 2014. — 258 с.*

2. *Підручник з лікарської етики / Переклад з 2-го англійського видання 2009 р. / За ред. Л.А. Пиріг, Ю.І. Кундієв, С.В. Нечаїв, В.Д. Радчук, О.С. Мусій, Н.А. Крушинська. — К.: БФ «Третє Тисячоліття», 2009.*

3. *Біоетика та біобезпека: підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв — К., 2013. — 456 с.*

4. *Медсестринська етика і деонтологія: підручник для мед. ВНЗ I–III рів. акред. — 3-тє вид., випр. Затверджено МОЗ / Касевич Н.М. — К., 2013. — 200 с.*

5. *Медичне право в системі права України: стан і перспективи розвитку / Вороненко Ю.В., Раши Я.Ф. // Український медичний часопис. — 2006. — № 5(55). — С. 5–10.*

Отримано 29.05.2018 ■

*Кобеляцкий Ю.Ю., Канчура Т.В., Петрашенок Е.В.
ГУ «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины», г. Днепр, Украина*

Биомедицинская этика как неотъемлемая составляющая мировоззрения врача

Резюме. В данной статье рассмотрено влияние биомедицинской этики на формирование профессионального мировоззрения врача-анестезиолога. Освещены основные положения биоэтики и то, как они влияют на процесс принятия клинических решений, формируют отношения

уровня «врач — врач», «врач — пациент», способствуют постоянному самосовершенствованию специалистов медицинского профиля.

Ключевые слова: биомедицинская этика; профессиональное мировоззрение

*Yu.Yu. Kobeliatskyi, T.V. Kanchura, Ye.V. Petrashenok
State Institution "Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine", Dnipro, Ukraine*

Biomedical ethics as an integral part of the physician's outlook

Abstract. This article examines the impact of biomedical ethics on the formation of a professional outlook of an anesthesiologist. The main provisions of bioethics are covered and how they influence the process of making clinical

decisions, form the doctor-patient and doctor-doctor relationship, promote the permanent self-improvement of medical specialists.

Keywords: biomedical ethics; professional outlook